

МІНІСТЕРСТВО НАУКИ ТА ОСВІТИ УКРАЇНИ
Київський національний університет будівництва та архітектури

РЕЛІГІЄЗНАВСТВО

Методичні рекомендації
до вивчення дисципліни
для здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти
усіх спеціальностей

Київ 2024

УДК 2

P31

Укладачі: Т. В. Євдокимова, канд. філос. наук, доцент;
С. С. Ставрояні, канд. філос. наук, доцент;
Г. П. Таран, канд. філос. наук, доцент;
І. В. Чорноморденко д-р філос. наук, професор

Рецензент А. А. Гоцалюк, д-р філос. наук, професор

Відповідальний за випуск І. В. Чорноморденко, доктор
філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії

*Затверджено на засіданні кафедри філософії, протокол № 1 від
31 серпня 2023 року.*

В авторській редакції.

Релігієзнавство: методичні рекомендації до вивчення дисципліни/
P31 Євдокимова Т.В. та ін. – Київ : КНУБА, 2024. – 24 с.

Містять програмний матеріал до вивчення освітньої
компоненти, теми лекцій, практичних занять, індивідуальне завдання,
модульні контролі, список літератури.

Призначено для здобувачів першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти всіх спеціальностей.

© КНУБА, 2024

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Соціально-економічні і духовні зміни, що відбуваються в Україні потребують підготовки компетентних, висококультурних фахівців. Вивчення освітньої компоненти «Релігієзнавство» є складовою гуманітаризації освіти і формування високої духовної культури особистості. Релігія була і є невід'ємним компонентом історії і культури людства.

У запропонованому курсі висвітлено проблеми виникнення та феноменології релігії, теорії її походження, структуру, історію і сучасний стан релігій, їх місце в суспільстві і культурі окремих народів і людства загалом, а також історія і теорія вільнодумства та атеїзму. Значна частина матеріалу присвячена історії релігій в Україні. Дисципліна «Релігієзнавство» сприяє формуванню цілісного, системного уявлення про релігію, ознайомлює з сучасною релігійною ситуацією в світі загалом і в Україні зокрема.

Набуті знання допомагають гуманізації, етизації і духовному розвитку особистості, формуванню у майбутніх спеціалістів толерантності і віротерпимості. Дають можливість використовувати ці знання в майбутній професійній діяльності (педагогів, працівників туристичної галузі, архітекторів, дизайнерів, маркетологів тощо); враховувати, за необхідності, релігійну складову в науковій роботі; підтримувати діалог і співробітництво віруючих різних конфесій, віросповідань та невіруючих в колективі в інтересах зміцнення української державності, розвитку національної культури, міжнародного співробітництва.

Метою навчальної дисципліни є формування цілісного системного уявлення про релігію, як соціально-культурний і духовний феномен. Набуття студентами знань про сутність, структуру і функції релігії, особливості релігійної віри, виникнення та еволюцію релігійних вірувань, особливості віровчення та культу світових та національних релігій. Ознайомлення з сучасною релігійною ситуацією в світі загалом і в Україні зокрема.

Завдання освітньої компоненти:

- сприяти створенню у студентів цілісного системного уявлення про різні релігії, їх становлення, сутність і особливості;
- дослідити взаємовідносини релігії з суспільством, державою і культурою;

- виробити навички самостійного осмислення співвідношення релігії і науки (моралі, філософії тощо), як форм духовної культури, використовуючи науковий підхід;
- сформуванати знання і розуміння історії релігії і церкви в Україні, сучасного законодавства України з питань релігії і церкви, а також свободи совісті і віросповідання;
- зробити внесок у формування філософської культури світорозуміння і самопізнання;
- сприяти вмінню використовувати студентами знань з релігієзнавства для формування світоглядної позиції і побудови відносин з віруючими на основі толерантності і віротерпимості;
- сприяти оволодінню базовими знаннями освітньої компоненти для використання їх в майбутній професійній і науковій діяльності.

Курс «Релігієзнавство» є вибірковою дисципліною для студентів, що здобувають ступінь бакалавра і складається з лекцій, семінарських занять, захисту реферату (індивідуальної роботи), складання заліку у вигляді підсумкового тесту. Методичні рекомендації відповідають Робочій програмі дисципліни «Релігієзнавство».

ЗМІСТОВНА ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Теми лекцій, практичних занять (ПЗ), ІРК, СРС, модульні контролю

№ пор.	Теми лекційних занять	К-сть годин	Теми практичних занять (ПЗ), ІРК. Модульні форми	К-сть годин	СРС та етапи виконання
Модуль 1. Теоретичне релігієзнавство. Релігії Давнього світу.					
1	Релігієзнавство як наука. Релігія як соціокультурне явище	2	Структура релігії. Релігійний світогляд. Священні писання релігій світу. Священство як соціальна верства	2	
2	Первісні релігійні вірування, ранні форми релігій	2	Релігійні заборони та обряди. Табу в різних релігіях. Релігія як регулятор моральних відносин. Релігія і право	2	
3	Етнонаціональні релігій (пізні національні релігії)	2	Релігія та архітектура. Культові споруди у різних релігіях світу. Релігійні символи в архітектурі	2	
Модуль 2. Світові релігії. Релігія в сучасному світі.					
4	Світові релігії. Буддизм.	2	Релігія та мистецтво. Біблійні наративи і релігійна символіка у світовій культурі: живопис, музика, література тощо	2	Робота з літературою і джерелами для написання індивідуальної роботи
5	Християнство - світова релігія	2	Релігія та політика. Дихотомія секуляризації та клерикалізації у сучасному світі. Процеси боротьби	2	

			релігійних та атеїстичних концепцій. Питання свободи совісті і віросповідання		
6	Іслам як світова релігія	2	Гендерні аспекти та характерні особливості різних релігій світу. Сімейні цінності і релігія. Жінка і релігія	2	
7	Релігії в Україні	4	Релігійні аспекти та мотиви у сучасному кінематографі, ігровій індустрії та масовій культурі	2	
8	Нетрадиційні релігійні вірування і культу сучасного світу	2	Релігія, філософія, психологія, нова духовність в сучасному світі. Чи є майбутнє у релігії?	2	
9	Вільнодумство і атеїзм. Принципи свободи совісті	2	Традиційні і нетрадиційні релігії сучасного світу – еволюція, конфронтація, конформізм?	2	
10			Релігія в контексті глобальних викликів сьогодення. Релігійний чинник у конфліктах сучасності	2	

Лекційний курс

Модуль 1. ТЕОРЕТИЧНЕ РЕЛІГІЄЗНАВСТВО. РЕЛІГІЇ ДАВНЬОГО СВІТУ

Лекція 1. Релігієзнавство як наука. Релігія як соціокультурне явище

Місце релігії в сучасному світі, тенденції її розвитку. Особистість і релігійна віра. Визначення людиною самої себе через трансцендентне (Надприродне, Абсолют, Космос, Всесвітній Дух, Бога). Осмислення релігії у філософських концепціях античних, середньовічних авторів, у період Відродження і Нового часу. Поняття монотеїзму, політеїзму, теїзму, пантеїзму, деїзму. Обґрунтування концепцій секуляризації і громадянської релігії. Теологія і філософія релігії.

Виникнення релігієзнавства як науки про походження і сутність релігії. Основні напрями релігієзнавства (феноменологія релігії, соціологія релігії, психологія релігії, історичне релігієзнавство тощо). Предмет, об'єкт і структура релігієзнавства. Визначення поняття релігія. Релігія як соціокультурне і духовне явище. Структура релігії (релігійна віра, релігійний культ, релігійні організації). Духовна складова релігій - ідеї, погляди, уявлення, почуття, переживання та практична – релігійна діяльність, релігійні відносини, релігійні організації. Релігія – включає в себе соціально-історичний, світоглядний, культурний феномени, форми суспільної свідомості. Релігія як компонент соціальної системи виконує в ній декілька взаємопов'язаних функцій - компенсаційну, світоглядну, регулятивну, комунікативну, аксіологічну, культуротворчу, інтегруючо-дезінтегруючу, ідеологічну та ін.

Основні релігієзнавчі і філософські теорії походження релігії (традиціоналістична, натуралістична, психоаналітична, міфологічна, анімістична, концепція прамонотеїзму та ін.). Методологічні принципи релігієзнавства. Класифікація релігій. Співвідношення релігії, філософії, науки, моралі, права. Релігія і держава - аспекти взаємовідносин.

Лекція 2. Первісні релігійні вірування, ранні форми релігій

Релігійні вірування і міфологія в первісній культурі – спільне і особливе. Міф як універсальна структура первісної свідомості. Міфи про походження світу і людини. Генезис ранніх форм релігії, основні концепції

їх виникнення (Дж. Фрейзера, Е. Тайлора, Ф-М. Мюллера, Л. Моргана, Л. Леві-Брюля, З. Фрейда та ін.). Магія як віра в існування надприродних засобів впливу на навколишній світ. Культ предків. Анімізм, тотемізм, фетишизм, рільницькі культу, шаманізм як форми давніх релігійних вірувань і їх відголоски в сучасних релігійних системах.

Виникнення релігій Стародавнього світу - формування політеїзму (генотеїзму), єдиної державної релігійної системи, пантеону богів, касти жерців, системи ритуалів, релігійної ідеології. Антропоморфізація божеств. Феномен етноцентризму і обоження правителя. Зародження вчення про загробну (посмертну) віддачу, релігійний синкретизм. Релігія давніх народів Дворіччя, давнього Єгипту, давньої Греції і Риму, давнього Китаю, давньої Індії та ін. – спільне і особливе.

Лекція 3. Етнічні релігії (пізні національні релігії)

Сутнісні ознаки етнічних (національно-державних) релігій. Зв'язок етногенезу і етнічних релігій. Посилення регулятивної, інтегративної і моральної функції релігій в суспільстві. Формування системи філософсько-теологічних доктрин, релігійно-богословських концепцій. Пізні національні релігії як правило пов'язуються з іменами визначних засновників, родоначальників, пророків, реформаторів. Релігія пронизує усі сфери життя, тотально сакралізує суспільство. Етнічні релігії часто виконують державотворчу, нормотворчу, етноформуючу і етнозберігаючу функції.

Східні національні релігії – індуїзм, конфуціанство, даосизм, релігія сінто. Індуїзм найчисленніша національна релігія. Сучасний індуїзм має тисячолітню історію і пройшов декілька етапів формування. Вплив давнього ведичного періоду і брахманізму на формування індуїзму. IX-XII ст. утвердження індуїзму як національної релігії. Пантеон богів. Веди як єдине джерело божественної істини. Релігійна філософія індуїзму. Поняття карми і сансари. Гармонійний зв'язок людини і природи, самозаглиблення, просвітлення.

Релігії давнього Китаю – конфуціанство і даосизм. Основні поняття релігійних систем – Дао, інь-ян, Небо та ін. Особистість Конфуція. Соціально-етична концепція конфуціанства. Перетворення філософської системи в державну релігію. Даосизм - магічна релігія. Дао Де Цзін. Принцип У-вей. Синтоїзм - релігія японців. Пантеон божеств і культ предків.

Формування монотеїзму. Зороастризм – релігія давніх іранців. Засновник релігії – Заратустра. Дуалізм світу в зороастризмі. Етапи становлення, формування священного канону Авести. Вчення про Спасителя світу і кінець світу. Культ бога Мітри. Космополітичний характер релігії. Сучасна форма зороастризму – парсизм.

Становлення іудаїзму як монотеїстичної релігії. Національна релігія єврейського народу. Формування Тори і Танаху (Старий завіт). Міф про створення світу. Основи віровчення: тілесне воскресіння і духовне безсмертя, як віддяка, месія як спаситель народу Ізраїля тощо. Пророки і засновники релігії. Декалог. Талмуд. Культ і система свят в іудаїзмі. Еволюція іудаїзму. Реформований іудаїзм, хасидизм.

Модуль 2. СВІТОВІ РЕЛІГІЇ. РЕЛІГІЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Лекція 4. Світові релігії. Буддизм

Поняття «світові релігії», їх основні ознаки, причини виникнення. Буддизм – історично перша світова релігія, що виникла в VI ст. до н.е. Передумови її виникнення та зв'язок з індуїзмом і брахманізмом. Особистість засновника. Основи віровчення – чотири благородні істини і восьмискладовий шлях. Будда, дхарма, сангха. Поняття карми, сансари, нірвани в буддизмі. Канонічні тексти буддизму – Трипітака. Етика буддизму. Розповсюдження буддизму. Основні напрями релігії: мала і велика колісниця, чань (дзен) буддизм, тантризм (алмазна колісниця) і тибетський буддизм. Чому буддизм називають «атеїстичною» релігією? Чернецтво в буддизмі. Храмова архітектура. Вплив буддизму на культуру народів Східної Азії. Реформований буддизм і осучаснені течії буддизму.

Лекція 5. Християнство - світова релігія

Передумови виникнення християнської релігії. Раннє християнство I-IV ст. (християнство і іудаїзм, гностики, апостольське століття, апологети). Формування державного християнства. Становлення каноніки – Вселенські собори IV-VII ст. Біблія як Священне писання. Християнська теологія (патристика, схоластика). Основи християнського віровчення – поняття Трійці, викупна жертва Христа, кінець світу, воскресіння мертвих та посмертна віддяка тощо. Ортодоксальне християнство – православ'я,

особливості його віровчення, церковної організації, чернецтва, взаємовідносини з державною владою. Офіційний розкол християнства в 1054 р. і остаточний поділ на католицьку (західну) і православну (східну) церкви. Католицизм – особливості віровчення, культу, церковної організації. Інститут Папи Римського і Ватикан. Вплив католицької церкви на культуру Західної Європи. Католицизм і освіта, перші університети. Реформація і контрреформація. Інквізиція, особливий інститут для боротьби з єресями і вільнодумством. Уніатські католицькі церкви. Соціальна доктрина католицької церкви. Осучаснення католицизму з другої половини ХХ ст.

Виникнення протестантизму в ХVІ ст. – передумови і наслідки. Основні течії раннього протестантизму – лютеранство, кальвінізм, англіканство, пресвітеріанство та ін. Основи протестантського віровчення. Перехід на національні мови і нові редакції Біблії. Боротьба з Папським престолом. Друга хвиля протестантизму – баптисти, адвентисти, п'ятидесятники та ін. Розповсюдження протестантизму на території США, особливості американського протестантизму. Протестантський модернізм і фундаменталізм. Сучасне становище протестантизму, харизматичні рухи, вплив на суспільство, політику.

Лекція 6. Іслам як світова релігія

Передумови виникнення ісламу в VII ст. н.е., зв'язок з християнством і іудаїзмом, авраамічні релігії. Мухаммед (Магомет) – засновник ісламу. Одночасне формування нової релігії і ісламської держави – халіфату. Утвердження і розповсюдження ісламу. Основи віровчення, п'ять стовпів ісламу. Священні тексти – Коран, Сунна. Шаріат як система правових і обрядових норм релігійного характеру, що має силу закону. Розкол в ісламі. Основні напрями ісламу: суніти, шиїти, харіджити і їх особливості. Умма – релігійна громада мусульман. Обрядовий аспект і священство в ісламі. Вплив ісламу на культуру навернутих народів, ісламська освіта і архітектура. Теократичний характер ісламу. Іслам і держава. Ісламський модернізм і фундаменталізм. Радикальні течії ісламу. Реформований іслам. Місце ісламу в сучасному світі.

Лекція 7. Релігії в Україні (4 год.)

Дохристиянські вірування українського народу. Язичницька культура та її вплив на традиційне православ'я. Розповсюдження християнства на теренах України. Офіційне хрещення в X ст. Вплив християнства на розвиток культури Київської Русі. Київська митрополія. Особливості українського православ'я. Розвиток католицизму на західних землях України. Виникнення української греко-католицької церкви і її особливості. Протестантизм в Україні: історія і сучасність.

Іслам на території України – віросповідні особливості й історичні аспекти. Іслам в період Кримського ханства. Іслам на території України XIX-XX ст. Іслам у сучасній Україні.

Іудаїзм на території України. Зародження в XVIII ст. хасидизму в Україні і його особливості, як напрямку іудаїзму. Іудаїзм в сучасній Україні.

Нетрадиційні релігії в Україні – буддизм, східні релігії, неоязичництво та ін.

Сучасна конфесійна карта України. Тенденції церковно-релігійного життя в період незалежності України. Державно-конфесійні відносини. Міжконфесійні об'єднання. Міжконфесійні стосунки. Проблеми визначення православ'я на теренах сучасної України. Виникнення Української православної церкви Київського патріархату і відродження Української автокефальної церкви. Утворення Православної церкви України.

Регуляція державно-церковних відносин і відносин церкви і суспільства Законом про свободу совісті і релігійні організації і Конституцією України.

Лекція 8. Нетрадиційні релігійні вірування і культу сучасного світу

Нетрадиційні релігії (неокульти, квазірелігії) - визначення, причини виникнення. Синкретичний і універсалістський компонент нетрадиційних культів, утопічні програми сакрального вдосконалення людини та суспільства. Проблема нетрадиційних релігій і культів в сучасному світі і українському просторі. Неохристиянські культу і напрями. Неорелігії орієнталістського спрямування. Неоязичництво. Синкретичні і «наукологічні» культу. Оккультизм. Псевдопсихологічні і псевдомедичні напрями з релігійним забарвленням. Поняття тоталітарної секти. Культ засновника (лідера). Небезпека тоталітарних сект.

Лекція 9. Вільнодумство і атеїзм. Принципи свободи совісті

Вільнодумство: історична ретроспектива – від античності до Нового часу. Агностицизм, індиферентизм, релігійний нігілізм, атеїзм, антиклерикалізм, богоборство як форми вільнодумства. Процеси секуляризації – від Нового часу до сучасності. Відокремлення церкви від держави. Вільнодумство в християнському, ісламському, буддистському світі та інших релігійних системах, еволюція і особливості. Українське вільнодумство. Еволюційний, екзистенціальний, секулярний, натуралістичний гуманізм. Міжнародні організації вільнодумців і їх діяльність в сучасному світі.

Свобода совісті як загальнолюдська цінність. Реалізація принципів свободи совісті в світі і в Україні.

Семінарські заняття

Тема 1. Структура релігії. Релігійний світогляд. Священні писання. Священство як соціальна верства.

Тема 2. Релігійні заборони та обряди. Табу в різних релігіях. Релігія як регулятор моральних відносин. Релігія і право.

Тема 3. Релігія та архітектура. Культові споруди у різних релігіях світу. Релігійні символи в архітектурі.

Тема 4. Релігія та мистецтво. Біблійні наративи і релігійна символіка у світовій культурі: живопис, музика, література тощо.

Тема 5. Релігія та політика. Дихотомія секуляризації та клерикалізації у сучасному світі. Процеси боротьби релігійних та атеїстичних концепцій. Питання свободи совісті і віросповідання.

Тема 6. Гендерні аспекти та характерні особливості різних релігій світу. Сімейні цінності і релігія. Жінка і релігія.

Тема 7. Релігійні аспекти та мотиви у сучасному кінематографі, ігровій індустрії та масовій культурі.

Тема 8. Релігія, філософія, психологія, нова духовність в сучасному світі. Чи є майбутнє у релігії?

Тема 9. Традиційні і нетрадиційні релігії сучасного світу – еволюція, конфронтація, конформізм?

Тема 10. Релігія в контексті глобальних викликів сьогодення. Релігійний чинник у конфліктах сучасності.

Індивідуальне завдання

Виконання індивідуального завдання відбувається у вигляді написання реферату обсягом 14-16 стор. формат А4, шрифт 14, інтервал 1,5 з планом (змістом) на початку роботи і списком використаних джерел наприкінці. Обов'язковим є Вступ, де формулюють мету і завдання дослідження і Висновок. Висновок до реферату – це підсумок дослідницької діяльності, який зроблений на основі раніше поставленої мети і завдань.

Теми рефератів

1. Наукові теорії походження релігії.
2. Свобода совісті як духовна цінність.
3. Особливості релігій Стародавнього світу (давнього Єгипту, Месопотамії, Греції і Риму тощо)
4. Східні національні релігії (індуїзм, конфуціанство, даосизм, синтоїзм): спільне та особливе.
5. Дохристиянські вірування українського народу.
6. Соціальне вчення і етика буддизму.
7. Раннє християнство: джерела та становлення.
8. Біблія як священна книга, історичний документ і пам'ятник культури.
9. Особливості православної церкви і віросповідання.
10. Соціальна доктрина і моральне вчення католицизму.
11. Чернецтво в православ'ї і католицизмі.
12. Протестантизм – особливий тип релігійної ідеології, психології та організації.
13. Коран як релігійно-філософський, законодавчий і літературний пам'ятник.
14. Халіфат – поняття, історичні форми і сучасні модифікації.
15. Неорелігії в Україні.
16. Генезис вільнодумства та його історичні форми.
17. Реформація, її соціальний зміст та історичне значення.
18. Поняття тоталітарної секти, різновиди. Небезпека тоталітарних сект.
19. Ідеї раю і пекла в світових релігіях.
20. Роль жінки в світових релігіях.

21. Питання війни і миру в світових релігіях.
22. Інквізиція – передумови і наслідки.
23. Вплив християнства на мистецтво і архітектуру.
24. Релігійний маркетинг.
25. Поняття і суть громадянської релігії.
26. Греко-католицька церква України – історія і сучасність.
27. Трипітака – священні тексти буддизму.
28. Християнська містика і поняття «святий».
29. Хрестові походи і їх релігійний компонент.
30. Взаємовідносини церкви і держави – основні форми.
31. Релігія в інформаційному суспільстві.
32. Еволюція традиційних релігій в сучасному світі.
33. Наука і релігія - можливості і межі взаємодії.
34. Релігія, релігійність, церковність.
35. Релігія і духовність.
36. Релігія і вільнодумство в сучасному світі. Чи є майбутнє у релігії?
37. Сутність і умови забезпечення свободи совісті.
38. Православ'я в сучасній країні.
39. Протестантизм в Україні.
40. Проблема релігійної толерантності в сучасному мультикультурному суспільстві.

Тестові завдання

Варіант 1

1. Коли виникає релігієзнавство як окрема наука?
 - a. За часів античності;
 - b. В середині 18-го ст.;
 - c. У другій половині 19-го ст.;
 - d. Після розпаду СРСР.
2. Особливостями академічного підходу у вивченні релігієзнавства є:
 - a. Об'єктивізм, раціоналізм, історизм;
 - b. Відверто атеїстична позиція, зневажливе ставлення до релігії;
 - c. Вивчення лише світових релігій;
 - d. Те, що застосовувати його дозволяється лише академікам.

3. До монотеїстичних релігій не належить:
 - a. Буддизм;
 - b. Іслам;
 - c. Християнство;
 - d. Юдаїзм.
4. Надання речам надприродних властивостей є сутністю:
 - a. Анімізму;
 - b. Магії;
 - c. Тотемізму;
 - d. Фетишизму.
5. Одним з засновників даосизму вважається такий мудрець:
 - a. Лао-Цзи;
 - b. Конфуцій;
 - c. Сунь Цзи
 - d. Сунь Ятсен.
6. В японській релігії синто духи називалися:
 - a. Го;
 - b. Калі;
 - c. Камі;
 - d. Камікадзе.
7. Священною книгою послідовників зороастризму є:
 - a. Авеста;
 - b. Зогар;
 - c. Кодзікі та Ніхон Сьокі;
 - d. Тріпітака.
8. До трімурті індуїстської релігії входять такі божества:
 - a. Перун, Велес, Сварог;
 - b. Будда, Джина Махавіра, Гаутама;
 - c. Брахма, Вішну, Шива;
 - d. Кама, Ганеша, Крішна.
9. Закон причини і наслідку в індійських релігіях називається:
 - a. Нірвана;
 - b. Карма;
 - c. Реінкарнація;
 - d. Сансара.

10. Однією з ключових ідей буддизму є ідея про:
- a. Очищення вогнем;
 - b. Райське блаженство, яке очікує після смерті душі праведників;
 - c. Звільнення від страждань;
 - d. Вищість арійської раси.
11. Верховний бог, бог блискавки та війни у давніх слов'ян називався:
- a. Зевс;
 - b. Перун;
 - c. Ахура-Мазда;
 - d. Ярило.
12. Визволителем євреїв з єгипетського полону був:
- a. Давид;
 - b. Соломон;
 - c. Мойсей;
 - d. Сімон Бар-Кохба.
13. Єврейським святом з переліченого є:
- a. Рамадан (Рамазан);
 - b. Пурим;
 - c. Великдень;
 - d. Гіюр.
14. До канонічних текстів нового Завіту не відноситься Євангеліє від:
- a. Іоанна;
 - b. Фоми;
 - c. Луки;
 - d. Марка.
15. Перший вселенський собор відбувся:
- a. В Єрусалимі в 6 ст. до н.е.;
 - b. В Нікеї в 325 р.;
 - c. В Руані в 1431 р.;
 - d. В Києві, на Майдані Незалежності взимку 2004 р.
16. Вищий сан в церковній ієрархії православної церкви має назву:
- a. Єпископ;
 - b. Кардинал;
 - c. Магістр;
 - d. Патріарх.

17. Офіційне розділення християнства на католицизм та православ'я було:
- a. В 135 р.;
 - b. В 988 р.;
 - c. В 1054 р.;
 - d. В 1917 р.
18. Засновником протестантизму вважається:
- a. Б. Спіноза;
 - b. М. Лютер;
 - c. А. Кураєв;
 - d. Ж. Кальвін.
19. З переліченого нижче до течій ісламу відноситься:
- a. Караїмство;
 - b. Лютеранство;
 - c. Сунізм;
 - d. Шактизм.
20. Священим днем тижня мусульмани вважають:
- a. Понеділок;
 - b. П'ятницю;
 - c. Суботу;
 - d. Неділю.
21. Державною релігією в Україні є:
- a. Християнство в цілому;
 - b. Православ'я;
 - c. УГКЦ;
 - d. Державної релігії немає.
22. Відомий французький просвітник, відомий своїм негативним ставленням до Церкви, якому належить цитата: «Якби бога не було, його слід було б вигадати», це:
- a. Вольтер;
 - b. Жан-Жак Руссо;
 - c. Жорж Санд;
 - d. Альбер Камю.

Варіант 2

1. Які вчені вважаються засновниками релігієзнавства як науки?
 - a. Сократ, Платон, Арістотель;
 - b. Маркс, Енгельс, Ленін;
 - c. Мюлер, Тіле, де ла Соссе;
 - d. Фуко, Бодрійяр, Дерріда.
2. Сутністю релігії є:
 - a. Віра в бога;
 - b. Віра в надприродне;
 - c. Поклоніння речам, надання їм особливих властивостей;
 - d. Чітка церковна ієрархія.
3. До світових релігій не належить:
 - a. Буддизм;
 - b. Іслам;
 - c. Християнство;
 - d. Юдаїзм.
4. Тотемом, як правило, буває:
 - a. Людина, іноді тварина;
 - b. Тварина, іноді рослина;
 - c. Предмет, який використовую шамани під час обряду;
 - d. Наркотичний засіб або енергетичний напій.
5. Китайський мудрець Конфуцій жив:
 - a. В 2 тис. до н.е.;
 - b. В 6-5 ст. до н.е.;
 - c. В 1 ст. н.е.;
 - d. В 20 ст. н.е.
6. В японській релігії синто верховною богинею була:
 - a. Аматерасу;
 - b. Афродіта;
 - c. Акутагава Рюносукі;
 - d. Астарта.
7. Головним позитивним богом в зороастризмі є:
 - a. Ахура-Мазда;
 - b. Анхра-Майнью;
 - c. Заратустра;
 - d. Ягве.

8. Основним священним текстом індуїстів є:
 - a. Авеста;
 - b. Веди;
 - c. Гати;
 - d. Тора.
9. Коло перероджень в індійських релігіях називається:
 - a. Нірвана;
 - b. Карма;
 - c. Реінкарнація;
 - d. Сансара.
10. Засновник буддизму Сіддхартха Гаутама виклав своє вчення у:
 - a. 4 благородних істинах;
 - b. 10 заповідях;
 - c. 95 тезах;
 - d. 114 сурах;
11. Верховний бог, бог блискавки та неба у давніх греків називався:
 - a. Зевс;
 - b. Перун;
 - c. Ахура-Мазда;
 - d. Хронос.
12. Єврейський цар, відомий своєю мудрістю, за якого було побудовано храм в Єрусалимі:
 - a. Давид;
 - b. Соломон;
 - c. Мойсей;
 - d. Сімон Бар-Кохба.
13. До юдейських священних текстів не відноситься:
 - a. Тора;
 - b. Танах;
 - c. Книга Мормона;
 - d. Талмуд.
14. З утвердженням християнства як офіційної релігії Римської імперії пов'язують:
 - a. Карла Великого;
 - b. Костянтина Великого;
 - c. Навуходоносора;
 - d. Юлія Цезаря.

15. Хрещення Київської Русі відбулося:
- В 313 р.;
 - В 988 р.;
 - В 1054 р.;
 - В 1453 р.
16. До семи таїнств, які визнає православна церква, не відноситься:
- Хрещення;
 - Милостиня;
 - Миропомазання;
 - Шлюб.
17. Збори кардиналів, на яких обирається Папа Римський, називаються:
- Єпітимія;
 - Конклав;
 - Конкіста;
 - Целібат.
18. Однією з основних ідей протестантизму є ідея про те, що спасіння можна досягти:
- Лише за допомоги священників;
 - Вірою в Ісуса Христа;
 - Будучи бідним, не маючи статків;
 - Лише монахам.
19. Іслам виникає:
- В 6 ст. до н.е.;
 - В 1 ст. н.е.;
 - В 7 ст. н.е.;
 - В 19 ст. н.е.
20. Служитель мечеті, який закликає віруючих до молитви, називається:
- Імам;
 - Муедзин;
 - Аятола;
 - Халіф.
21. Процес, суттю якого є зміни у взаємовідносинах релігії з суспільством у напрямку звільнення від релігійного впливу має назву:
- Сакралізація;
 - Люстрація;
 - Секуляризація;
 - Інтеграція.

22. Атеїзм – це:

- a. Відмова від виконання релігійних обрядів, віра в те, що спасіння можна досягти лише вірою в Бога;
- b. Світогляд, який характеризується відсутністю віри в існування будь-яких богів, духів, інших надприродних істот;
- c. Віра в існування у людини її двійника – душі;
- d. віровчення про існування єдиного Бога, Творця всього сущого, видимого і невидимого.

Ключ до тесту

Варіант 1	Варіант 2
1. c	1. c
2. a	2. b
3. a	3. d
4. d	4. b
5. a	5. b
6. c	6. a
7. a	7. a
8. c	8. b
9. b	9. d
10.c	10.a
11.b	11.a
12.c	12.b
13.b	13.c
14.b	14.b
15.b	15.b
16.d	16.b
17.c	17.b
18.b	18.b
19.c	19.c
20.b	20.b
21.d	21.c
22.a	22.b

Список рекомендованої літератури

1. Академічне релігієзнавство: підручник /за ред. А. Колодного. – К.: Світ Знань, 2000. – 862 с.
2. Горський В.С. Святі Київської Русі. – К.: Абрис, 1994 – 176 с.
3. Стародавні релігії світу та їх віроповчальні тексти / К. Гололобова, В. Лубський, Т. Лубська, І Васильєва. – К. :Центр навчальної літератури, 2023. – 600 с
4. Грушевський М.С. З історії релігійної думки в Україні. – К.: Освіта, 1992. –150 с.
5. Докаш В. Загальне релігієзнавство: навч. посіб. – Чернівці: Рута, 2018. – 784 с.
6. Закон України “Про свободу совісті та релігійні організації-” // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР). 1991. № 25. С. 283. – Режим доступу:: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 20.10.2023). – Назва з екрана.
7. Євдокимова Т.В. Релігія в суспільно-політичному житті України: історія і сьогодення: конспект лекцій. – К. : КНУБА, 2004. – 39 с.
8. Історія релігії в Україні: У 10-ти т. - Т.3 Православ'я в Україні /за ред. А. Колодного. – К. : Укр. Центр дух. культури, 1999. – 560 с.
9. Історія релігії в Україні. Т.1: Дохристиянські вірування. Прийняття християнства / за ред. Б. Лобовика. – К.: Укр. Центр духовної культури, 1996. – 1998. – 384 с.
10. Історія релігії в Україні: навч. посіб. /за ред. А. М. Колодного. – К.: Знання,1999. – 735 с
11. Калінін Ю.І. Релігієзнавство: підручник / Ю. І. Калінін, Є. А. Харьковщенко. – К.: Наукова думка, 1997. – 250 с.
12. Конституція України. – К.: Полівода, 2023. – 76 с.
13. Лубський В.І. Релігієзнавство: підручник / В. І. Лубський, В.І. Теремко, М.В. Лубська. – К.: Академвидав, 2006. – 432 с.
14. Іслам: історія і сучасність / В. І. Лубський, С. А. Харьковщенко, М. В. Лубська, Т. Г. Горбаченко. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 632 с.
15. Нетрадиційні релігійні та містичні культи України: навч. посібник / В. М. Петрик, С.В. Сьомін та ін.; за заг. ред. В. В. Остроухова. – К.: Росава, 2003. – 336 с.

16. Основи релігієзнавства: підручник / [авт. кол.: В. С. Бліхар, В. М. Вовк, Н. В. Гайворонюк та ін.; за ред. В. С. Бліхара. – Львів: Хмельницький: ХУУП, 2017. – 504 с.
17. Релігієзнавство: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Петрушенко, О. П. Петрушенко, М. П. Скалецький та ін.; за ред. В. Л. Петрушенка, О. П. Петрушенко. – Львів : Новий Світ-2000, 2011. – 328 с.
18. Релігієзнавчий словник / за ред. А. Колодного, Б. Лобовика. – К.: Четверта хвиля, 1996. – 392 с.
19. Сапелкіна З. П. Релігійний туризм: навч. посіб. – К.: Альтерпрес, 2009. – 244 с.
20. Чорноморденко І. В. Проблема існування знання за межами науки: монографія. – К.: КНУБА, 2005. – 305 с.
21. Чорноморденко І. В. Позанаукові знання і культуротворчий процес: монографія. – К.: КНУБА, 2010. – 306 с.
22. Шуба О. Релігія в етнонаціональному розвитку України. – К.: Криниця, 1999. – 323 с.

Інтернет-ресурси:

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського [https:// www.nbuv.gov.ua](https://www.nbuv.gov.ua)
2. Електронна бібліотека матеріалів з філософії Інституту філософії ім. Г.С.Сковороди <https://www.filosof.com.ua/links.htm>
3. <http://library.knuba.edu.ua/>
4. <http://platonanet.org.ua>

Навчально-методичне видання

РЕЛІГІЄЗНАВСТВО

Методичні рекомендації
до вивчення дисципліни
для здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти
усіх спеціальностей

Укладачі: **Євдокимова** Тетяна В'ячеславівна,
Ставрояні Сергій Сергійович,
Таран Ганна Павлівна,
Чорноморденко Іван Васильович

Випусковий редактор *Ю. М. Долгополова*
Комп'ютерне верстання *Ю. М. Долгополової*

Підписано до друку 28.02.2024. Формат 60 × 84^{1/16}.

Ум. друк. арк. 1,39. Обл.-вид. арк. 1,5.

Електронний документ. Вид. № 47/III-24

Видавець і виготовлювач

Київський національний університет будівництва і архітектури

Повітрофлотський проспект, 31, Київ, Україна, 03037

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДК № 808 від 13.02.2002